

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 8

Fylke: Troms

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Storfjord

Emne: Beit og brom.

Bygdelag: Signaldalen

Oppskr. av: Fridtjof Olsborg

Gard: Frådheim

(adresse): Kvesmenes.

G.nr. 54 Br.nr. 39

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Etter egne erfaringer og fortellinger av eldre.

SVAR

Beit og brom.

Begge disse slag har verk meget benyttet som hjelpefor her i bygda fra gammelt av, og hvad beit angår, brukes det ennå på enkelte gården.

Her bruktes begge nevne, både beit og ris. Men vanligst vart det sagt: å kjøre heim beit, eller drage heim beit.

Beit eller ris vart brukt til alle dyr i fjöset unntatt hesten. Det var björkeriset som ble brukt til dette. Nå er det stor forskjell på riset på de ymse trær, og derfor ble det passet på ved fellingen av den veden som ble hugget om vinteren at alle grener av de trær som hadde fint ris ble lagt sammen slik at en senere kunne gå dit å bryte av det fine riset og samle det i store stabler som så ble kjørt eller dratt hjem på kjelke.

En annen og bedre måte ble også benyttet ved at björka ble kjørt hjem heil og riset ble tatt etter hvert en trengte det ved fjöset.

Når en 6 - 8 eller 10 lass björk var kjørt hjem til fjöset, det var da gjerne småfallen björk som ble tatt til dette bruk, ble det lagt i en stor stabell som da fikk nevnet beistöa. Sau og geit ble så om dagene når været tillot det, slippet ut for selv å "ta seg beit", som det vert sagt. Men til stornautan ble det brötet ris.

Likewise ble det på mange gårder brukt å kjøre fram til fjöset vidje. Vidjen ble helst brukt til sauene som gnag, det vil sei at sauene fikk gnage barken av vidjen. På gård-er med 20 til 25 sau var det mange lass vidje som gikk med i vinterens løp som "gnag" til sauene. Dette er det nå ontrent slutt med. Ute ved kysten brukes det ennå, men oppe dalene og bygdene er det slutt med dette. Sauer, og også geiter, fikk en stygg uvane når de ble vant med dette "gnaget. De la seg da om sommeren på skogen og kunne gnage barken av nærsagt alle slags tresorter, liketil unge furu- og grantrær. Folk fikk etter hvert öinene opp for hvor skadelig dette var, og derfor ble det slutt med å kjøre hjem "gnag".

Beiten eller riset ble gitt til dyran slik som det var bröten. Hvis det ble noe av de tykkeste kvistene igjen i båsene, ble disse samlet sammen og brukt som brennsel i fjöset sammen med grenene av den hjemkjörte beiten som ble hugget opp til brennsel og gikk under navnet "beitved".

Om det var noen overtru med skikken eller ikke kan en ikke med sikkerhet uttale seg, men beiten ble alltid brötet av med henderne. Kviv eller annet verktöy bruktes ikke.

B r o m .

Navnet brom hadde vi her bare på de fineste kvistene av rogn som ble kjørt hjem heil før den ble skavet. Bromen ble også, i likhet med beiten, brötet av med henderne og ble brukt til ku, sau og geit. Dett foret var dyran svært glad i, og både av beit og brom ble det feit melk, men ingen særlig ökning i mengden uten at det ble brukt mel til. Men dyran holdt seg hårslett og fine når det ble brukt hjelpefor i fjöset av de 3 sortene som er nevnt, skav, beit og brom og gnag likeså.

Det var som regel utpå vinteren at disse sorter hjelpefor ble brukt, bortset fra et fåtall som begyndte planmessig fra hösten av. Når beiten ble ferdigbrötet i skogen, ble den hentet hjem om lagt i stabler inne i höyladen som da gjerne var tom i en ende og gav plass for dette. Noe særlig navn eller uttrykk for dette har en ikke her. Alt gikk under navnet hjelpefor med sine serskjlite navn.

Noe stort mer har en ikke å tilföye i disse emnenummer.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM
 BYGDØY